Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Boross Mihály

Cím: Steindl Imre

Forrás: Világ

Bp. (Hely) | 1922. 12. 19. (Idő) | (Köt. v. füz.) | (Old

Osztályozás

Tárgy 92

Hely Steindl Imre

Idő "1922"

Személy

SZÁZ MAGYAR ÉLET

STEINDL IMRE

IRTA: BOROSS MIHÁLY

Még emlékszem arra a sárga kis házra a régi Kigyó-utcában — ott állt körülbelül, ahol most a Pázmány Péter-szobor — s annak a háznak az emeletén lakott Steindl Imre. Ki volt ő, mit müvelt, mivel telt el aránylag rövid pályafutása 1839-től? Ha a budapesti parlament palotája nem hirdetné világra szóló csodájával Steindl müépitő zsenijét, ha nem sorolnók föl a magyar müemlékeket, amelyeket az ő tudása állitott vissza ősi tökéletességükbe, arról, hogy Steindl Imernevet irtunk e zirás fölé, kevesen tudnák, hogy ki volt e pesti *spiess* név viselője.

A renaissance egyik hatalmas pillérje, Michelangelo képe tör szemem elé, ha végigfutok Steindl életén. Naiv, gyermekded, mint ő, a titán, félelem az élettel szemben, kevés hit a sikerben, de makacs akarat abban a müvészi vonalban, amelynek álma a kő, márvány és annak engedelmes hajlékonysága az alkotó vése alatt.

Mikor 1885-ben Steindl Imrét bizták meg a magyar parlament épitésével, nem volt senki e hazában, aki ne helyeselte volna az illetékesek választását. Mindenki elismerte, hogy csak Steindl tud a történelmi stilusok nyelvén összehangolian beszélni, csak az ő formanyelve értette meg a gótika himnuszszerü szárnyalását, ő, aki a hazai történeti emlékek mindegyikének ismerte a lelkét, aki vissza tudott szállani alkotó zsenijével az Árpád-korabeli jaáki apátsági templom épitőmüvészetéig, vissza a kassai székesegyház évszázados multjába és a renaissance Vajdahunyadba. Nagy dolog Magyarországon, hogy elismerik a tehetséget, nálunk, ahol nincs a tekintélynek tisztelete — sőt tekintély sincs. Nagy eset volt, hogy Steindl tudását még az a tábor is elismerte, amely gyatra pallérmüvészeltel a pesti bérkaszárnyák és számos középület szomoru formáját alkotta meg. Steindl Imrét elismerte és köréje sereglett a kortársak kiválóságainak serege, müvészépitők legjobbjai, az épitőipar müvészei, s ez a szoros, ugyszólván baráti kapcsolat teremtette meg azoknak a müveknek a tökéletességét, amelyek Steindl keze alól kikerültek.

A magyar parlament épülete például az utolsó szögig olyan alkotás, amely időtlen-időkig hirdetni fogja szerkezetének csodáját, épitésének becsületességét.

Steindl vezetése alatt minden munkához a legjobb anyag, minden anyaghoz a legjobb munka, mindenhez a legjobb kéz került, s a munka annyiba került, amennyit érte kifizettek. A tizenhatodik és tizenhetedik század hatalmas középitményeinek története ismétlődött meg nálunk azalatt, mig a parlament készült, s megismétlődött, valójában folytatódott a kőfaragó céh legendás munkája, amelyről a strassburgi Münster, a kölni dóm, a párisi Notre dame épitése regélhet. *Steindl* Imre tizenegy esztendeig ugyszólván reggeltől estig az épület körül felállitott deszkabódékban élt kőfaragói között, még a köszönésük is a renaissance kőfaragócéhének hagyományai, rituáléja szerint történt. Nem a főnök, nem a gazda vizsgálta a munkát, hanem a bajtárs, a sorban első kőfaragó járta végig a helyeket, s Steindl céhhüséggel ápolta a hagyományokat s a mesterségbeli közösséggel szerette embereit a legifjabb „hauer"-től a legöregebb „metzer"-ig.

Steindl müvészetének anyaga a kő volt. Ha történetesen megmarad első szerelménél, a szobrászatnál, hiszen a bécsi müvészakadémián ebben a müvészi vonatkozásban is elsőrangu volt, hegyeket faragott volna szobrokká, s ki tudja, ma talán az uj Michelangelót emlegetné a kulturvilág.

Az ő monumentalitásának regésen szép példája éppen a parlament épülete, ennek méreteiben, szerkezeti megoldásában is egyedülálló kupolacsarnoka, és maga a gothika, amelyben egyesül a gót iv magasztossága a szemléiő áhitatával, az égbetörés az alázatossággal, a tömör szilárdság a csipkefinomságu tagozódással.

A gótikus épitőmüvészet legtökéletesebb példája ez az alkotás, abban a nemes szólamban, amelyen csak a legkivételesebb tehetségek tudnak hangot adni. Erre a műre nyugodtan mondhatjuk, hogy ez a kőbefagyott zene.

Steindl Imre abszolut müvészlelke ellenére, nem volt bohém. Inkább a *spiessbürger* jelző illett volna rá, ha nem találnók meg lelkületének mását a nagy Buonarottiban. Félt az élet rejtelmeitől, amelyet sohasem kutatott, félt az emberek köznapiasságától, amelyet nem tudott elkerülni, kételkedett a sikerben, amely állandóan mellete volt, s erélytelen volt megbizóival szemben.

Ő a parlamentet nem a mai helyére tervezte, hanem jóval hátrább, a mai Kuria és a földmivelésügyi minisztérium homlokzat sikjába, s a hátsó térséget a meglévő épületek lebontásával az Alkotmány-utca tengelyére akarta felrakni. Azt akarta, hogy a parlament főhomlokzatát a pesti Dunapartról is lehessen látni s hogy e célból ne kelljen a budai partra menni. Ehhez a kisajátításhoz nem adták meg a költséget.

— Akkor legalább tegyük a főhomlokzatot egészen a Dunára! — felelte dacosan, de lemondóan —, legalább ha vihar van a Házban, a képviselők egyenesen a Dunába hajigálhatják egymást.

Az emberektől való félelmére jellemző az az esete, hogy mikor egy belvárosi takarékpénztár igazgatósági tagnak választotta, meg, napokon át azon panaszkodott, hogy egy szép napon biztosan lecsukják. Abban az időben ugyanis sorra buktak a szövetkezetek és a kisbankok.

Nem dohányzott, nem ivott, de hagyatékában ritka értékü tokaji borgyüjteményt találtak. Máig sem tudja senki se, hogy mi célból gyüjtötte ezt a kincset. Vendégeit sohasem kinálta belőle, nem is igen volt vendégség nála, lakása a régi pesti biedermeier-izlés szerint és nem müvészi alapon volt berendezve — költségen kivül a hitvesi akaratból. Butorait pedig jó kéz formázta, unokaöccse, *Steindl* Vastl, korának legnevesebb asztalosmüvésze.

Családi életének komor vonásait a vidám baráti kör derüje oszlatta el. Csendes komolysággal élvezte a vidámak zaját s emberi jó étvággyal ette közöttük egyszerü, de mennyiségben jelentős ételeit. Ő, a formák mestere, a stilusok hivatott ismerője a táplálkozásban is egyéni uton járt. Levest, marhahust, főzeléket, főtt tésztát evett, mindig ezt, mindig egyformán sokat, s mindent egy tálból, együtt, egyszerre, Vizet ivott rá, nagyritkán egy pohárka bort.

Az Országos Kaszinó épületében, örök elhelyezésül, épitették kortársai a „Steindl-céh" müvészi hajlékát, s ezt az épitőmüvészek a maguk két kezével diszitették, szerelték muzeális értéküvé. A „Steindl-céh" jelenti azt a kört, amely Steindl Imre személye, müvészi hitvallása körül gyürözött, s még ma is azt jelenti, hogy müvészetének hagyományait követik az arra hivatottak.

A „Steindl-céh" mühelye Budapest nevezetessége s eszmei formájában is jobban megörökiti a mester emlékét, mint a szobor, amelyet kiraknak az utcára, s talán a születés százesztendős évfordulójakor irják le még egyszer a talapzatba vésett nevet.

Aminthogy a parlamentet nem látjuk a pesti partról, mert kicsi a látótávolság, Steindl müvészetének mértékét sem látjuk mi, akik egészen közelében élünk. Majd ha évtizedek sora áll az utókor és Steindl zsenije között, akkor fognak szédülve föltekinteni nagy alkotására.

És majd ha évszázadok mulva azt kárhoztatják, hogy ezt az épitő müremeket csak Budáról lehet látni, ne bántsák Steindl Imrét, nem ő akarta igy, ő ellenezte.